MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№4

2026
APREL

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

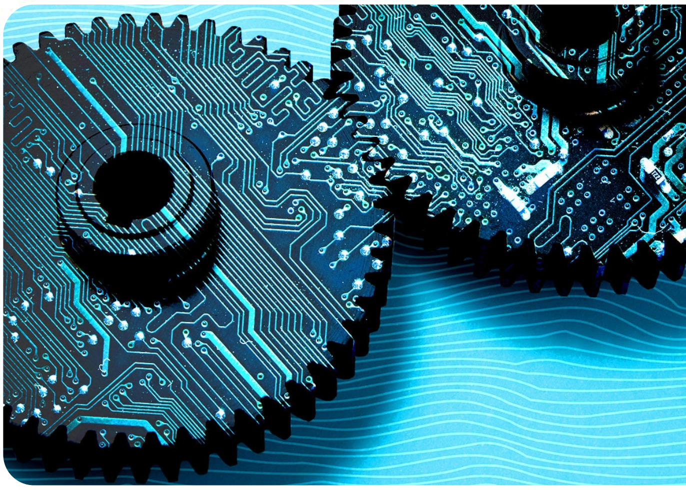

ISSN: 3060-463X

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta’limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Shakarov Zafar G‘afforovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay’ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo‘taboyev Mahammadjon To‘ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Tursunov Ulug‘bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o‘g‘li, Texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo‘raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xolmirzayev Ulug‘bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA

STRATEGIC INTEGRATION OF BUSINESS PLANNING AND FORECASTING IN INDUSTRIAL ENTERPRISES....11
Sharipov K.A., Ismatullayev T.R.

ВКЛАД БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ В СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МАХАЛЛЕЙ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН: МЕХАНИЗМЫ, ДИНАМИКА И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ....21
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна

BUDJET TASHKILOTLARIDA XARAJATLARNI REJALASHTIRISH VA MOLIYAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH....27
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich

FERMER XO‘JALIKLARINI MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASHDA SUBSIDIYA AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH....32
Xakimov Zafar Ibragimovich

IQTISODIY O‘SISHGA ERISHISHDA DAVLAT INNOVATSION VA INVESTITSION SIYOSATINING O‘RNI....38
Xaydarova Yorqinoy Asqar qizi

QURILISH SANOATIDA KORXONALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLARI....44
Igitov Jurabek Kuzibekovich

ОСОБЕННОСТИ ВЫБОРА СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА....50
Абдуллаева Матлуба Нематовна, Акбарова Муфаррах Мухитдиновна

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ КОМПЛАЕНС-КОНТРОЛЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УЗБЕКИСТАНЕ....56
Халтурдиев Айтмурат Маратович

O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING ICHKI BELGILARI....64
Saatova Lolaxon Ergashevna

INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI....71
Pulatov Abdullo

MAJBURIY IJRO ETISH CHORALARINI TAKOMILLASHTIRISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA....76
Axmedov Zafarjon Zokirjon

МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ЕЁ РЕАЛИЗАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИИ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ....80
Ташпулатов Дильмурад Рустамович

KORPORATIV KORXONALARDA KAPITALNI BUDJETLASHTIRISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI....85
Latipova Shaxnoza Maxmudovna

INNOVATSION MENEJMENTDA KOMMUNIKATSIYA VA TASHKILIY MOSLASHUVCHANLIKNING ROLI: O‘ZBEKISTON SHAROITI MISOLIDA....92
Atamatov Abduxalil Salomovich

QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING AHAMIYATI VA UNING SALOHIYATINI BELGILOVCHI OMILLAR....97
Qodirov Baxodir Tursunovich, To‘rayev Qaxramon Zokirjonovich

NAMANGAN VILOYATIDA AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA TADBIRKORLIK MUHITINI BAHOLASH 103
Raximova Moxigul Isroiljonovna

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO‘G‘RIDAN-TO‘G‘RI XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB ETISH BILAN BOG‘LIQ MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI 107
Davitova Shaxzoda Doniyor qizi

ANALYSIS OF THE FORMATION OF MARKET DEMAND AND THE ESTABLISHMENT OF EQUILIBRIUM IN A MARKET ECONOMY 112
Kamilova Nargiza

BO‘LAJAK FIZIKA O‘QITUVCHILARINI NANOTEXNOLOGIYA SOHASIDAGI BILIMLARNI TAQDIM ETISHGA VA O‘QITISHGA TAYYORLASH METODIKASI 115
Sottarov Abduvali Umirqulovich

INTEGRATING AI INTO STRATEGIC MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS 120
Uktamova Durdona Bakhtiyor qizi, Sultonali Umaraliyevich Mekhmonov

BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA IJTIMOIY HISOBOTLAR VA ULARNING AHAMIYATI 130
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich

SANOAT KLASTERINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI 135
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLIGINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI 140
Yangiboev Rustam Berdiyarovich

MINTAQA IQTISODIY O‘SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH MEXANIZMLARI 145
Turopova Nigora Xolmurod qizi

ЭКОЛОГИЯ ТУРИСТА КАК МЕТОД СОЗДАНИЯ КОМФОРТНОЙ И УСТОЙЧИВОЙ СРЕДЫ ДЛЯ ПУТЕШЕСТВЕННИКОВ 149
Наурызбаев Алиакбар Рустамович

BINO VA INSHOOTLARNI BARPO ETISHDA PREFABRIKATSIYALASHGAN HAMDA MODULLI QURILISH TIZIMLARINI AQLLI BOSHQARUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 152
Solijonov Javoxirmirzo Obidjon o‘g‘li

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA AKSIYADORLIK TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 163
Saidaxmedova Aida Mirzayevna

O‘ZBEKISTONDA KO‘CHAT YETISHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 169
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich

O‘ZBEKISTONDA EKSPORTGA YO‘NALTIRILGAN QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARI SIFATI VA XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQLIGI TAHLILI 174
Safarova Muxabbat Radjabovna

TIJORAT BANKLARI DEPOZIT SIYOSATI VA DEPOZIT BAZASI DINAMIKASINING BANK LIKVIDLIGIGA TA’SIRI 178
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o‘g‘li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ISLOMIY MOLIYANING BANK TIZIMIGA INTEGRATSIYASI: MUAMMOLAR, IMKONIYATLAR VA TRANSFORMATSIYA YO‘NALISHLARI 186
Adilov Zuxriddin Marip o‘g‘li

SAMARQAND VILOYATI SANOATINING HUDUDIY TARKIBINI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI 190
Uralov Eliboy Omonovich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

DIVERSIFIKATSIYALASHUV ASOSIDA QURILISH TARMOG‘I RIVOJLANISHINI KO‘P OMILLI BOG‘LANISHLAR ASOSIDA MODELLASHTIRISH 194
Yembergenova Aynur Aydosbaevna

ЩЕБЕНОЧНО-МАСТИЧНЫЙ АСФАЛЬТОБЕТОН В КИТАЕ: СОСТАВ, СВОЙСТВА, ИННОВАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ 201
Карабаев Абдужаббор Мелиевич, Занг Хайфей

TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA SUBYEKTIV RISKNI SHAKLLANTIRUVCHI KOGNITIV OMILLAR VA ULARNI BOSHQARISH MEXANIZMLARI 205
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov

HOMILADOR AYOLLAR UCHUN MAXSUS KIYIMLARNI LOYIHALASHDA ISTE’MOLCHILAR TALABLARINI O‘RGANISH 211
D.Sattarova, U.Vakhidova, D.Madiyarovna

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI DAROMADLARIGA TA’SIR ETUVCHI STATISTIK INDIKATORLAR TIZIMINING METODOLOGIK ASOSLARI VA ULARNING TAHLILIY IMKONIYATLARI 217
Atayev Jaxongir Erkinovich

KICHIK BIZNES INVESTITSION KREDITLARINI TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISH 221
M.O.Yuldoshova

HUDUDNING “YASHIL IQTISODIYOT” ASOSIDA RIVOJLANISHINI TADQIQ ETISH: KO‘RSATKICHLAR TIZIMI VA BAHOLASH USULLARI 226
Shomirzayev Abdug‘affor Abdujabbor o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA SUV XO‘JALIGI TIZIMIDAGI QAYTA TIKLANUVCHI HAVZALAR 231
To‘rayev Rasul Nortojiyevich, Seytov Aybek Jumabayevich, Uteuliyev Niyatbay Uteuliyevich, Haydarova Roziya Davronovna

KORXONALAR IQTISODIY BARQARORLIGINING NAZARIY MODELLARI VA SINERGETIK YONDASHUV ASOSIDA BAHOLASH MEXANIZMLARI 236
Iminova Nargizaxon Akramovna

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA SIYOSATI VA QIMMATLI QOG‘OZLAR PORTFELINI BOSHQARISH STRATEGIYALARI 241
Abduvaliyev Sanjar Abdurahmonovich

PAXTA VA MEVA-SABZAVOT YETISHTIRUVCHI FERMERLARDA TAVAKKALCHILIK XULQ-ATVORINING QIYOSIY TAHLILI: ISTIQBOL NAZARIYASI ASOSIDA....249
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich

ФОРМИРОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВОЙ СТРАТЕГИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ 253
Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи

QQS TIZIMI SAMARADORLIGINI XALQARO INDIKATORLAR ASOSIDA BAHOLASH 259
Eshkarayev Bobir Chariyevich

QISHLOQ XO‘JALIGIDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHNING INNOVATSION USULLARI 265
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEXANIZMINING AMALIY TAHLILLARI....273
Hamroyev Sherzod Axtamovich

ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО СПРОСА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МЕТОДОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ В РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛЕ УЗБЕКИСТАНА 280
Тен Марина Владимировна

O‘ZBEKISTON SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH DASTURLARINING IMPORT O‘RNINI BOSISHDAGI SAMARADORLIGI TAHLILI 287
Sobitova Ra’no Solidjonovna

NEFT-GAZ LOYIHALARIDA DAVLAT VA INVESTOR MANFAATLARINI MUVOFIQLASHTIRISHNING FISKAL-BOJXONA MEXANIZMLARI....290
Mansurov Obid Zaynidinovich

QURILISH KORXONALARI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH INSTRUMENTLARI....296
Yahyoyev To'lqin Ismatulla o'g'li

QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TA'SIRI....300
Jahongir Ruziboyevich Qosimov, Narzullayeva Charos

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELINING SEKTORLAR KESIMIDAGI RISKLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI....306
Norova Nozima Nabiyevna

AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BREND STRATEGIYASINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MODELLARI....312
Boboyev L Kadrxuja Djuraxodjayevich

HUDUD EKSPORT SALOHIYATINI STATISTIK TADQIQ ETISHDA RCA INDEKSIDAN FOYDALANISH....318
Xurramov Ramazon Allayor o'g'li

СОВРЕМЕННЫЕ КОНЦЕПЦИИ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ БРЕНДОВ В АВТОМОБИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ....325
Бобоев Л Кадрхужа Джураходжаевич

HUDUDLARDA UY-JOY QURILISHI JARAYONINI TASHKIL ETISHNING QONUNIYATLARI VA TAMOYILLARI....331
Usmanov Mirumar Abdulla o'g'li

OYNALI FASAD TIZIMLARINI MONTAJ QILISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI....339
Inamov Boxodir Nizamovich, Ozodxo'jayev G'aybulla Sherzodxo'ja o'g'li

KLASSIK SHIFRLASH ALGORITMLARINING XUSUSIYATLARINI NEYRON TARMOQ ORQALI O'RGANISH....344
Davlatov Mirzo-Ulug'bek Bobir o'g'li, Allanov Orif Menglimuratovich, Turdibekov Baxtiyor Baxodir o'gli

АЛГОРИТМ АДАПТАЦИИ ПАРАМЕТРОВ СИСТЕМ ИДЕНТИФИКАЦИИ ДИНАМИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ....350
Сидиков Исамиддин Хакимович, Алимова Гулчехра Рахимжоновна, Ибрагимов Беговот Шералиевич

ELEKTRON HUKUMATNING BARQAROR RIVOJLANISHI: QOZOG'ISTON VA O'ZBEKISTON TAJRIBASINING QIYOSIY TAHLILI....355
Umarova Durdona Abdumannabovna

UY-JOY FONDI BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH....360
Aminova Naima Umar qizi

RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJI VA UNI TARTIBGA SOLISHDA MUVOZANATLI REGULYATIV SIYOSAT YURITISH....365
Davlatov Ulug'bek Baxodirovich

HUDUDIY SANOAT ISHLAB CHIQARISHNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI....370
Avliyaqulov Xudoyberdi

O'ZBEKISTONDA AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASH DASTURLARIDA MAVJUD MUAMMOLAR....374
Xannarov Komiljon Karimovich

DAVLAT FUQAROLIK XIZMATINING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH VA DAVLAT FUQAROLIK XIZMATCHILARINI MOTIVATSIYALASHGA OID TEXNOLOGIYALAR....380
Bekmurodov Navruz Ergashevich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

FORECASTING AND PROMISING DIRECTIONS OF INNOVATIVE INDUSTRIAL AND INVESTMENT DEVELOPMENT IN THE KASHKADARYA REGION 393
Sattorov Shohruh

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПЫТАТЕЛЬНЫХ ЛАБОРАТОРИЙ НА ОСНОВЕ РАСШИРЕННОЙ РИСК-ОРИЕНТИРОВАННОЙ МОДЕЛИ С ВЕСОВЫМИ КОЭФФИЦИЕНТАМИ 400
Загидуллина Карина Рафаиловна

РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ В РАЗВИТИИ ЖЕНСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА 405
Viktoriya Kan

HUDUDLARDA SANOAT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI STATISTIK BAHOLASH 410
Nizomov Maxmud Minovarovich

ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ МЕТОДОЛОГИИ SWOT-АНАЛИЗА ПРИ ФОРМИРОВАНИИ КОРПОРАТИВНОЙ СТРАТЕГИИ 414
Махмудов Суннатжон Абдужаббор ўғли

QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARI BOSHQARUVI STRATEGIYALARINI SAMARALI TASHKIL ETISH 419
Ubaydullayev Muhammadjon Abdusamad o‘g‘li

TRANSFORMATSION YETAKCHILIK VA XODIMLARNING INNOVATSION XULQ-ATVORI: KORPORATIV TASHKILOTLARDA EMPIRIK TADQIQOT 423
Alimov Bobirjon

EKSPORTBOP QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARI QIYMAT ZANJIRIDA LOGISTIKA XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 432
Toxirov Shodibek Jo‘ra o‘g‘li, G.M.Abdulxayeva

ELEKTRON SAVDODA YASHIRIN IQTISODIY FAOLIYATNI QISQARTIRISHDA MOLIYAVIY NAZORAT MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH 437
Iskandarova Munisa Hasan qizi

MAMLAKAT INNOVATSION FAOLLIGIGA TA’SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLARNING NAZARIY VA USLUBIY TAHLILI 441
Azimov Bobir Fattohevich

O‘ZBEKISTON MAHALLIY BYUDJETLARINING O‘ZIGA XOSLIGI VA UNING DAROMAD MANBALARINI KUCHAYTIRISH MEXANIZMINING ROLINI OSHIRISH MASALALARI 445
Safarmurodova Marjona To‘raqulovna

DAVLAT OLIY TA’LIM MUASSALARIDA MOLIYAVIY MUSTAQILLIK SHAROITIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI TA’MINLASH VOSITALARI 450
Adizov Bobir Baxtiyorovich

SIRKULYAR IQTISODIYOT SOHASIDA ILG‘OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARNI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 457
Narzullayev Elmurod Shuxrat o‘g‘li

QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA ETNOTURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI VA UNING IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI 462
Kunnazarova Orazxan

YANGI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA INVESTITSION FAOLLIK MEXANIZMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY JIHATLARI 468
Asadova Shaxzoda Zabikhillo qizi

MINTAQA IMIJI VA INVESTITSIYA OQIMLARI O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 472
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich

INSON KAPITALI BARQAROR RIVOJLANISH MANBAI SIFATIDA 480
Alimova Oydin Baxtiyorovna

STUDYING THE FACTORS INFLUENCING INNOVATIVE APPROACHES TO REGIONAL EXPORT EFFICIENCY......486
Qurbanov Feruz Baxramovich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA XORIJIY INVESTITSIYALAR JALB ETISH MEXANIZMLARI......491
Xakimov Akbar Anvarovich

XORIJIY DAVLATLARDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI DAVLAT TOMONIDAN QO‘LLAB QUVVATLASHNING ILG‘OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO‘LLASH XUSUSIYATLARI......496
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Atabayeva Mexribon Atabayevna

ENHANCING LIQUIDITY MANAGEMENT EFFICIENCY IN JOINT-STOCK COMPANIES USING THE GEOMETRIC BROWNIAN MOTION (GBM) MODEL......503
Kurbonov Xayrilla

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА......508
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна

YOSHLAR BANDLIGI VA JINOYATCHILIK O‘RTASIDAGI O‘ZARO BOG‘LIQLIKNI TAHLIL QILISH (O‘ZBEKISTON MISOLIDA)......514
Xusniddinova Gulnoza Ulug‘bek qizi

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ......520
Зарекеев Ажинияз Абатович

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ......527
Некова Фатима Борисовна

DAVLAT INVESTITSIYA SIYOSATINI MODERNIZATSIYA QILISH VA LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH......533
Kenjaev Ikrom Ergashboevich

BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSIYALARNING XALQARO AHAMIYATI......536
Siddikov Anvarbek Mamasoliyevich

“SANOAT 5.0 VA BIZNES JARAYONLARINI BOSHQARISHDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASH IMKONIYATLARI”......540
Lutpidinov Shuxrat Zakirdjanovich

REINVENTING MANAGEMENT SYSTEMS TO DRIVE EFFICIENCY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES......545
Kodirov Bekzod Khomidjonovich

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYAVIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH SHAKLLARI......549
Primova Dilafruz To‘lqinovna

TO‘QIMACHILIK SANOATINING MILLIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O‘RNI, O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI......556
Shoyimov Adiz Sadredinovich

ISHLAB CHIQARISH KLASTERLARINING HUDUDIY INNOVATSION RIVOJLANISHGA TA’SIRINI BAHOLASH......564
Turaeva Nargiza Rustamovna

SAMARQAND VILOYATIDAGI HUDUDIY OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA RESURS SALOHIYATINI INTEGRATSIYALASHGAN BAHOLASH METODLARI TAHLILI......570
Meliboyev Ibrohim

VIDEO-ANALITIKA ASOSIDA YONG‘IN XAVFSIZLIK TIZIMLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING TAKOMILLASHTIRILGAN YONDASHUVLARI......575
Shermuhammad Mo‘minov, Tojimirzayeva Xayrixon Abdushukur qizi

DEVELOPMENT OF «GREEN» AGRICULTURAL SERVICES IN THE CONTEXT OF THE DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN 580
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich

NAMANGAN VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHALARINING HUDUDIY IXTISOSLASHUV DARAJASI 586
Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li

ELEKTR TA'MINOTIDAGI UZILISHLAR TUFAYLI YUZAGA KELADIGAN BEVOSITA VA BILVOSITA IQTISODIY YO'QOTISHLARNI HISOBLASH METODOLOGIYASI....................593
Oltiboyeva Feruza Ulug'bek qizi

QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGI....................598
Matrasulov Baxodir Erbutayevich

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ 3.0: ПЕРЕХОД К ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМ НАЛОГОВЫМ СИСТЕМАМ В УЗБЕКИСТАНЕ И СТРАНАХ СНГ....................604
Дамир Рустамович Абдулов

KICHIK BIZNES RIVOJLANISHIGA HUDUDIY SALOHIYAT TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASI VA MAHALLIY BOSHQARUV MEXANIZMLARINING INTEGRATSIYALASHGAN TAHLILI....................609
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich

AVTONOM ROBOTLASHGAN TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISH UCHUN HARAKATNI QAYD ETISH MA'LUMOTLARIGA ASOSLANGAN RAQAMLI EGIZAK PLATFORMASI....................614
Fazluddin Xusnuddinov Zuxruddin o'g'li, Jamshid Inoyatxodjayev Shuxratullayevich, Jasurxo'ja Xolxo'jayev Muxtor o'g'li

HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNING O'RNI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA....................620
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich

IPO O'TKAZISH BOSQICHLARI: XALQARO ILMIY ADABIYOTLAR ASOSIDAGI TAHLIL VA O'ZBEKISTON UCHUN XULOSALAR 626
Sabirova Nozima Normat qizi

YASHIL OBLIGATSIYALAR BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING XALQARO TAJRIBASI VA O'ZBEKISTONDA AMALIYOTGA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI 630
Meliqo'ziyeva Dilrabo Muxitdin qizi

A CROSS-SECTIONAL ANALYSIS OF GLOBALIZATION, EDUCATION, AND TECHNOLOGY'S IMPACT ON IQ LEVELS ACROSS 63 COUNTRIES WORLDWIDE 635
Bahodirova Durdonaxon Tolib kizi, Abdullaxonova Dinora Xursandbek qizi

DAVLAT BOSHQARUVIDA INVESTITSIYALARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI....................641
Zavkiddinov Bobur Botirovich

ANALYTICAL MODELING AND MATLAB-BASED SIMULATION OF A LINEAR ELECTROMAGNETIC ENERGY HARVESTER WITH A TOROIDAL MAGNETIC CORE 645
Abdullayev Mahmudjon Muhammedovich, Sobirov Shohjaxon G'anijon o'g'li

JAHON NEFT-GAZ KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY STRATEGIYALARI....................655
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li

JAHON NEFT-GAZ KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY STRATEGIYALARI

Ergashev Muhibbek Aslam o‘g‘li
TDIU huzuridagi O‘zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning ilmiy asoslari va muammolari ilmiy tadqiqot markazi mustaqil izlanuvchisi (PhD)
Toshkent kimyo-texnologiya instituti
“Sanoat iqtisodiyoti va menejmenti” kafedrasi katta o‘qituvchisi
ORCID: 0009-0009-1911-0342

Annotatsiya. Mazkur maqolada jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalari, ularning kapital boshqaruvi, investitsion siyosati hamda moliyaviy barqarorlikni ta’minlash mexanizmlari tahlil qilingan. Shuningdek, global energetika kompaniyalarining moliyaviy boshqaruv tajribasi asosida samarali moliyaviy strategiyalarni shakllantirish yo‘nalishlari o‘rganiladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, neft-gaz kompaniyalarida diversifikatsiyalangan moliyalashtirish manbalari, risklarni boshqarish tizimi va raqamli moliyaviy boshqaruv texnologiyalarini joriy etish moliyaviy barqarorlikni ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etishi aniqlangan.

Kalit so‘zlar: moliyaviy strategiya, neft-gaz kompaniyalari, kapital struktura, moliyaviy barqarorlik, investitsiya siyosati, risklarni boshqarish.

Abstract. This article examines the financial strategies of global oil and gas companies, focusing on capital management, investment policy, and mechanisms for ensuring financial stability. The study analyzes modern approaches to the formation of financial strategies used by the world’s leading energy companies. Particular attention is paid to capital structure optimization, diversification of financing sources, and financial risk management in the context of volatile global energy markets. The research findings indicate that the implementation of advanced financial management mechanisms, diversification of investment portfolios, and the application of digital technologies in financial management contribute significantly to strengthening the financial stability of oil and gas companies.

Keywords: financial strategy, oil and gas companies, financial stability, investment policy, capital structure, risk management.

Аннотация. В данной статье рассматриваются финансовые стратегии мировых нефтегазовых компаний, особенности управления капиталом, инвестиционная политика и механизмы обеспечения финансовой устойчивости. Проведен анализ современных подходов к формированию финансовых стратегий крупнейших энергетических компаний мира. Особое внимание уделено вопросам оптимизации структуры капитала, диверсификации источников финансирования и управления финансовыми рисками в условиях нестабильности мировых энергетических рынков. В результате исследования установлено, что внедрение современных механизмов финансового управления, диверсификация инвестиционного портфеля и использование цифровых технологий в финансовом менеджменте способствуют повышению финансовой устойчивости нефтегазовых компаний.

Ключевые слова: финансовая стратегия, нефтегазовые компании, финансовая устойчивость, инвестиционная политика, структура капитала, управление рисками.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida energetika sektori, xususan, neft va gaz sanoati muhim strategik ahamiyatga ega bo‘lgan tarmoqlardan biri hisoblanadi. Global energetika bozorida energiya resurslariga bo‘lgan talabning ortib borishi, energiya narxlarining keskin o‘zgaruvchanligi hamda geosiyosiy jarayonlarning kuchayishi neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy faoliyatini samarali boshqarishni taqozo etmoqda. Xalqaro energetika agentligi (IEA) ma’lumotlariga ko‘ra, hozirgi kunda jahon energiya iste’molining qariyb 55–60 foizi neft va tabiiy gaz resurslari hisobiga ta’minlanmoqda. Bu esa ushbu tarmoq kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini takomillashtirishni dolzarb masalaga aylantirmoqda.

So‘nggi yillarda jahon energetika bozorida yuz berayotgan iqtisodiy va texnologik transformatsiyalar neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy boshqaruv tizimiga yangi talablarni qo‘ymoqda. Xususan, energiya resurslari narxlarining beqarorligi, global moliyaviy risklarning ortib borishi, ekologik siyosatning kuchayishi hamda qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o‘tish jarayonlari neft-gaz kompaniyalarining uzoq muddatli moliyaviy strategiyalarini qayta ko‘rib chiqishni talab etmoqda. Shuningdek, xalqaro energetika kompaniyalari o‘z faoliyatida investitsiya siyosatini diversifikatsiya qilish, kapital strukturasini optimallashtirish, moliyaviy risklarni boshqarish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali moliyaviy barqarorlikni ta’minlashga intilmoqda.

Bugungi kunda ExxonMobil, Chevron, Shell, BP, TotalEnergies, Saudi Aramco kabi yirik neft-gaz kompaniyalari global energetika bozorida yetakchi o‘rinlarni egallab kelmoqda. Ushbu kompaniyalar o‘z faoliyatida strategik moliyaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish orqali kapital samaradorligini oshirish, investitsiya risklarini kamaytirish hamda uzoq muddatli moliyaviy barqarorlikni ta’minlashga erishmoqda. Ayniqsa, energiya bozoridagi o‘zgaruvchan sharoitlarda kompaniyalarning moliyaviy strategiyalarini samarali shakllantirish ularning raqobatbardoshligini ta’minlashda muhim omil hisoblanadi.

Bundan tashqari, global iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi energetika kompaniyalarining moliyaviy boshqaruv tizimida ham yangi yondashuvlarning paydo bo‘lishiga sabab bo‘lmoqda. Raqamli moliyaviy boshqaruv tizimlari, katta ma’lumotlar (big data), sun’iy intellekt va moliyaviy analitika vositalari kompaniyalarga moliyaviy qarorlarni yanada samarali qabul qilish imkonini bermoqda. Shu sababli jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini o‘rganish ham nazariy, ham amaliy jihatdan dolzarb ilmiy muammolardan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning obyekti sifatida jahonning yetakchi neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy faoliyati tanlangan. Tadqiqotning predmeti esa neft-gaz kompaniyalarida moliyaviy strategiyalarni shakllantirish va amalga oshirish jarayonida yuzaga keladigan iqtisodiy munosabatlar hamda moliyaviy boshqaruv mexanizmlaridan iborat.

Tadqiqotning maqsadi jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini tahlil qilish va ularning moliyaviy barqarorligini ta’minlashga xizmat qiluvchi samarali moliyaviy boshqaruv yondashuvlarini aniqlashdan iborat. Mazkur maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilab olindi:

– jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarining nazariy asoslarini o‘rganish;
– global energetika kompaniyalarining kapital boshqaruvi va investitsiya siyosatini tahlil qilish;
– neft-gaz kompaniyalarida moliyaviy risklarni boshqarish mexanizmlarini o‘rganish;
– jahon energetika kompaniyalari tajribasi asosida samarali moliyaviy strategiyalarni aniqlash;
– energetika kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini oshirishga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish.

Mazkur tadqiqot natijalari jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini ilmiy jihatdan tahlil qilish bilan birga energetika sektorida faoliyat yurituvchi korxonalarning moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Energetika sektori, xususan, neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalari masalasi iqtisodiyot, moliya va energetika bozorlarini tadqiq qiluvchi ko‘plab olimlar tomonidan o‘rganilgan. Ushbu sohadagi tadqiqotlarda asosan kapital strukturasini boshqarish, investitsiya siyosati, moliyaviy risklarni boshqarish hamda global energetika bozoridagi o‘zgarishlarning kompaniyalar moliyaviy barqarorligiga ta’siri tahlil qilingan.

Korporativ moliya nazariyasida kapital strukturasining optimal nisbatini aniqlash kompaniyaning moliyaviy strategiyasini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Bu borada A. Damodaran o‘z tadqiqotlarida kompaniyaning kapital tuzilmasi uning moliyaviy risk darajasi hamda investorlar uchun jozibadorligini belgilovchi asosiy omillardan biri ekanligini ta’kidlaydi [1].

Muallifning fikricha, energiya sektorida faoliyat yurituvchi kompaniyalar yuqori kapitallashuv darajasiga ega bo‘lgani sababli qarz kapitali va o‘z mablag‘lari o‘rtasidagi muvozanatni saqlash moliyaviy barqarorlikni ta’minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Energetika kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini o‘rganishda global energetika bozori tendensiyalarini tahlil qilish ham muhim ahamiyatga ega. Xalqaro energetika agentligi (IEA) tomonidan e’lon qilingan World Energy Outlook hisobotlarida energiya resurslari bozoridagi o‘zgarishlar, investitsiya jarayonlari va energetika kompaniyalarining moliyaviy strategiyalari keng yoritilgan [2]. Mazkur hisobotga ko‘ra, energiya bozoridagi narxlarning o‘zgaruvchanligi kompaniyalardan moliyaviy risklarni boshqarishning yangi mexanizmlarini joriy etishni talab etmoqda.

Shuningdek, BP kompaniyasining Statistical Review of World Energy tadqiqotida global energiya iste’moli va energiya resurslari bozoridagi o‘zgarishlar tahlil qilinib, neft-gaz kompaniyalari investitsiya strategiyasining diversifikatsiyasi moliyaviy barqarorlikni ta’minlashda muhim rol o‘ynashi ta’kidlangan [3].

Energetika kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarida risklarni boshqarish masalasi ham alohida o‘rin tutadi. C. Borio tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda global moliyaviy sikllar hamda energetika sektoridagi risklar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik tahlil qilinadi. Muallif energetika sektorida faoliyat yurituvchi kompaniyalar moliyaviy barqarorligini ta’minlashda makroiqtisodiy omillar va global moliyaviy bozorlar ta’sirini hisobga olish zarurligini qayd etadi [4].

Neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyasini shakllantirishda investitsiya siyosati ham muhim ahamiyatga ega. J. Hartley va K. Medlock tadqiqotlarida energiya kompaniyalarining investitsiya strategiyasi energiya narxlari dinamikasi hamda texnologik o‘zgarishlarga bevosita bog‘liqligi ko‘rsatib berilgan [5].

Mualliflarning fikricha, kompaniyalar uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta’minlash uchun investitsiya portfelini diversifikatsiya qilishi zarur. Bundan tashqari, energetika kompaniyalarining moliyaviy boshqaruvida energiya transformatsiyasi jarayonlari ham muhim rol o‘ynamoqda. IRENA (International Renewable Energy Agency) hisobotlarida qayta tiklanuvchi energiya manbalariga investitsiyalarni oshirish energetika kompaniyalarining uzoq muddatli moliyaviy strategiyasining muhim elementi ekanligi ta’kidlangan [6].

Energetika kompaniyalarining moliyaviy barqarorligi va korporativ boshqaruv masalalari World Bank va IMF tomonidan ham o‘rganilgan. Ushbu tashkilotlar tadqiqotlarida energetika sektorida faoliyat yurituvchi kompaniyalar uchun samarali moliyaviy boshqaruv tizimini shakllantirish iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda muhim omil ekanligi qayd etiladi [7].

Yirik energetika kompaniyalarining moliyaviy faoliyatini o‘rganish bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ExxonMobil, Shell, Chevron va TotalEnergies kabi kompaniyalar kapital boshqaruvi, investitsiya strategiyasi hamda moliyaviy risklarni boshqarish bo‘yicha samarali moliyaviy strategiyalarni amalga oshirmoqda. Ushbu kompaniyalar moliyaviy hisobotlari tahliliga ko‘ra, kapital samaradorligini oshirish, qarz yukini optimallashtirish hamda investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish ularning moliyaviy barqarorligini ta’minlashda muhim rol o‘ynamoqda. Shuningdek, energetika kompaniyalarining moliyaviy boshqaruv tizimida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi ham muhim ilmiy tadqiqot yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. McKinsey Global Institute tadqiqotlarida raqamli transformatsiya jarayonlari energetika kompaniyalarining moliyaviy boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshirishi mumkinligi ta’kidlangan.

Yuqoridagi ilmiy tadqiqotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalari kapital strukturasini optimallashtirish, investitsiya siyosatini diversifikatsiya qilish, moliyaviy risklarni boshqarish hamda raqamli texnologiyalarni joriy etish kabi kompleks boshqaruv mexanizmlariga asoslanadi. Shu bilan birga, global energetika bozorida yuz berayotgan o‘zgarishlar energetika kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini doimiy ravishda takomillashtirishni talab etmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot jarayonida jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini tahlil qilish va ularning moliyaviy barqarorlikni ta’minlashdagi ahamiyatini aniqlash maqsadida bir qator ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi tizimli yondashuv asosida shakllantirilib, unda iqtisodiy-statistik tahlil, qiyosiy taqqoslash, tahlil va sintez hamda umumlashtirish usullari qo‘llanildi.

Avvalo, tadqiqot jarayonida qiyosiy taqqoslash usulidan keng foydalanildi. Ushbu usul yordamida jahonning yetakchi neft-gaz kompaniyalari – ExxonMobil, Shell, Chevron, BP hamda TotalEnergies kompaniyalarining moliyaviy strategiyalari, kapital tuzilmasi, investitsiya siyosati va moliyaviy ko‘rsatkichlari o‘zaro taqqoslandi. Taqqoslash natijasida mazkur kompaniyalarning qarz yuki darajasi, investitsiya faoliyati hamda moliyaviy risklarni boshqarish mexanizmlaridagi o‘xshash va farqli jihatlar aniqlandi. Ushbu usul orqali kompaniyalar moliyaviy strategiyalarining samaradorligi hamda ularning moliyaviy barqarorlikka ta’siri baholandi. Shuningdek, tadqiqotda iqtisodiy-statistik tahlil usuli qo‘llanildi. Ushbu usul yordamida xalqaro energetika tashkilotlari – International Energy Agency (IEA), BP Statistical Review hamda yirik neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy hisobotlari asosida energetika sektoridagi asosiy moliyaviy ko‘rsatkichlar tahlil qilindi. Statistik ma’lumotlar asosida jahon neft-gaz kompaniyalarining investitsiya hajmi, kapital strukturasining o‘zgarishi hamda energetika bozoridagi narx dinamikasining kompaniyalar moliyaviy faoliyatiga ta’siri aniqlab berildi.

Tadqiqot davomida tizimli yondashuv usuli ham qo‘llanildi. Mazkur usul orqali neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalari korxona moliyaviy boshqaruv tizimining tarkibiy qismi sifatida kompleks tarzda o‘rganildi. Bu yondashuv moliyaviy strategiyani kapital boshqaruvi, investitsiya siyosati, risklarni boshqarish hamda moliyalashtirish manbalari bilan uzviy bog‘liq holda tahlil qilish imkonini berdi.

Bundan tashqari, tadqiqot jarayonida tahlil va sintez usulidan foydalanildi. Ushbu usul orqali neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy faoliyatiga ta’sir etuvchi asosiy omillar alohida tahlil qilinib, keyinchalik ularning o‘zaro bog‘liqligi umumlashtirildi. Natijada energetika kompaniyalarining moliyaviy strategiyasini shakllantirishga ta’sir etuvchi asosiy iqtisodiy va moliyaviy omillar aniqlab berildi. Shuningdek, ilmiy umumlashtirish usuli yordamida jahon neft-gaz kompaniyalari tajribasi asosida samarali moliyaviy strategiyalarni shakllantirishning asosiy yo‘nalishlari belgilab olindi. Ushbu usul orqali xalqaro tajriba tahlili asosida energetika kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta’minlashga qaratilgan ilmiy xulosalar va amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Mazkur metodologik yondashuvlar majmuasi tadqiqotning ilmiy asoslanganligini ta’minlash bilan birga jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini kompleks ravishda o‘rganish hamda ularning samaradorligini baholash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Jahon energetika bozori – bu dunyo miqyosida energiya resurslari (neft, tabiiy gaz, ko‘mir, elektr energiyasi va qayta tiklanuvchi energiya manbalari)ni ishlab chiqarish, sotish, taqsimlash va iste’mol qilish bilan bog‘liq iqtisodiy munosabatlar tizimi hisoblanadi. Bu bozor global iqtisodiyotning eng strategik va muhim segmentlaridan biri bo‘lib, davlatlar iqtisodiy rivojlanishi, sanoat ishlab chiqarishi va energetik xavfsizligini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi.

Jahon energetika bozori energiya resurslari ishlab chiqaruvchilari, iste’molchilari, transport va taqsimot tizimlari hamda moliyaviy institutlar o‘rtasidagi murakkab iqtisodiy aloqalarni o‘z ichiga oladi. Ushbu bozorda energiya resurslari xalqaro savdo orqali bir mamlakatdan boshqasiga yetkazib beriladi. Masalan, Yaqin Sharq davlatlari neft eksporti bo‘yicha yetakchi bo‘lsa, Yevropa va Osiyo mamlakatlari asosiy iste’molchilar hisoblanadi.

Xalqaro energetika agentligi (IEA) ma’lumotlariga ko‘ra, jahon energiya iste’molining asosiy qismi quyidagi energiya manbalariga to‘g‘ri keladi (1-jadval).

1-jadval. Jahon energiya iste’moli[1]

№	Neft mahsulotlari	Iste’mol %
1	Neft	30–32 %
2	Tabiiy gaz	23–25 %
3	Ko‘mir	26–27 %
4	Qayta tiklanuvchi energiya va gidroenergetika	15–20 %

Jadval ma’lumotlari jahon energetika iste’moli tarkibida turli energiya manbalarining ulushi qanday taqsimlanganini ko‘rsatadi. Xalqaro energetika agentligi (IEA) statistik ma’lumotlariga ko‘ra, global energiya iste’molida eng katta ulush neft mahsulotlariga to‘g‘ri kelib, u umumiy energiya iste’molining taxminan 30–32 foizini tashkil etadi. Bu esa transport sektori, sanoat ishlab chiqarishi hamda kimyo sanoatida neft mahsulotlariga bo‘lgan yuqori talab bilan izohlanadi.

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, energiya iste’molida tabiiy gaz ham muhim o‘rin egallab, uning ulushi 23–25 foizni tashkil etadi. Tabiiy gaz ekologik jihatdan nisbatan toza yoqilg‘i hisoblangani sababli so‘nggi yillarda uning global energiya balansidagi ulushi oshib bormoqda. Shuningdek, ko‘mir ham jahon energetika tizimida muhim energiya manbalaridan biri bo‘lib, uning ulushi 26–27 foizni tashkil etadi. Ayniqsa, Xitoy, Hindiston va boshqa rivojlanayotgan davlatlarda elektr energiyasi ishlab chiqarishda ko‘mir resurslaridan keng foydalanilmoqda.

Jadvalda keltirilgan ma’lumotlarga ko‘ra, qayta tiklanuvchi energiya manbalari va gidroenergetikaning ulushi hozirgi vaqtda 15–20 foiz atrofida bo‘lib, so‘nggi yillarda ushbu ko‘rsatkich barqaror ravishda o‘sib bormoqda. Bu holat global miqyosda ekologik barqarorlikni ta’minlash, karbon chiqindilarini kamaytirish hamda “yashil energetika”ni rivojlantirishga qaratilgan siyosat bilan izohlanadi.

Umuman olganda, jadval ma’lumotlari shuni ko‘rsatadiki, jahon energetika bozorida uglevodorod resurslari (neft, gaz va ko‘mir) hali ham asosiy energiya manbalari bo‘lib qolmoqda. Shu bilan birga, energetika tizimida qayta tiklanuvchi energiya manbalarining ulushi bosqichma-bosqich ortib borayotgani global energetika bozorida energiya transformatsiyasi jarayonlari jadallashayotganidan dalolat beradi.

1 Manbalar asosida muallif tomonidan tuzildi.

Neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalari – bu kompaniyaning uzoq muddatli rivojlanishini ta’minlash, kapitaldan samarali foydalanish, investitsiya faoliyatini optimallashtirish hamda energiya bozoridagi narx oʻzgarishlari va moliyaviy risklar sharoitida moliyaviy barqarorlikni saqlashga qaratilgan moliyaviy boshqaruv qarorlari, usullari va mexanizmlarining tizimidir.

Mazkur strategiya kompaniyaning moliyaviy resurslarini shakllantirish, taqsimlash va ulardan samarali foydalanish orqali quyidagi asosiy vazifalarni amalga oshirishga xizmat qiladi:

- kapital strukturasini optimallashtirish;
- investitsiya siyosatini shakllantirish;
- moliyaviy risklarni boshqarish;
- likvidlik va toʻlov qobiliyatini ta’minlash;
- uzoq muddatli moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash.

Neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyasi boshqa sanoat korxonalariga nisbatan bir qator xususiyatlarga ega. Xususan, bu tarmoqda kapital talabining yuqoriligi, investitsiya loyihalarining uzoq muddatli boʻlishi, energiya resurslari narxlarining yuqori darajada oʻzgaruvchanligi hamda geosiyosiy risklarning mavjudligi moliyaviy strategiyani kompleks tarzda shakllantirishni talab qiladi.

Jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini baholashda ularning asosiy moliyaviy koʻrsatkichlari – daromad, sof foyda, aktivlar hajmi hamda kapital strukturasining tahlili muhim ahamiyat kasb etadi. Shu maqsadda tadqiqot doirasida global energetika bozorida yetakchi hisoblangan Saudi Aramco, ExxonMobil, Shell, Chevron hamda TotalEnergies kompaniyalarining 2025-yilga yaqin moliyaviy koʻrsatkichlari tahlil qilindi (2-jadval).

2-jadval. Jahonning yirik neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy koʻrsatkichlari[2] (2025-yil)

Kompaniya	Daromad (mlrd $)	Sof foyda (mlrd $)	Aktivlar (mlrd $)	Debt/Equity
Saudi Aramco	495	121	660	0.09
ExxonMobil	344	55	370	0.23
Shell	316	39	405	0.36
Chevron	200	36	257	0.20
TotalEnergies	218	21	300	0.34

Jadval ma’lumotlari shuni koʻrsatadiki, jahon energetika bozorida Saudi Aramco kompaniyasi daromad va sof foyda koʻrsatkichlari boʻyicha yetakchi oʻrinni egallab kelmoqda. Bu kompaniyaning moliyaviy strategiyasi asosan yuqori rentabelli neft qazib olish loyihalariga investitsiyalarni yoʻnaltirish hamda kapital xarajatlarini optimallashtirishga asoslangan.

Shuningdek, ExxonMobil va Chevron kompaniyalari ham moliyaviy barqarorlikni ta’minlashda samarali kapital boshqaruvi strategiyasini amalga oshirib kelmoqda. Mazkur kompaniyalarning qarz yuki koʻrsatkichi nisbatan past boʻlib, bu ularning moliyaviy risklarga nisbatan barqarorligini koʻrsatadi.

Shell va TotalEnergies kompaniyalari esa soʻnggi yillarda energiya transformatsiyasi jarayonlariga moslashish maqsadida investitsiya siyosatini diversifikatsiya qilmoqda. Xususan, ushbu kompaniyalar qayta tiklanuvchi energiya loyihalari, LNG infratuzilmasi hamda energiya saqlash texnologiyalariga katta miqdorda investitsiyalar yoʻnaltirmoqda. Bu esa ularning uzoq muddatli moliyaviy strategiyasining muhim yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi.

Tahlil natijalari shuni koʻrsatadiki, jahon neft-gaz kompaniyalari moliyaviy strategiyasida quyidagi ustuvor yoʻnalishlar mavjud:

Birinchidan, kapital strukturasini optimallashtirish orqali moliyaviy risklarni kamaytirish. Jadvaldagi ma’lumotlarga koʻra, yetakchi energetika kompaniyalarida qarz yukining oʻrtacha koʻrsatkichi 0.20–0.35 oraligʻida shakllangan boʻlib, bu moliyaviy barqarorlikni saqlash uchun maqbul daraja hisoblanadi.

Ikkinchidan, investitsiya siyosatini diversifikatsiya qilish orqali uzoq muddatli moliyaviy barqarorlikni ta’minlash. Soʻnggi yillarda yirik energetika kompaniyalari investitsiyalarining muhim qismi gaz infratuzilmasi, LNG loyihalari hamda qayta tiklanuvchi energiya sohalariga yoʻnaltirilmoqda.

Uchinchidan, moliyaviy risklarni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish. Energiya resurslari narxlarining yuqori darajada oʻzgaruvchanligi kompaniyalarni hedging instrumentlari, sugʻurta mexanizmlari hamda moliyaviy derivativlardan faol foydalanishga undamoqda.

Tahlil natijalari shuni koʻrsatadiki, jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalari kompleks boshqaruv mexanizmlariga asoslanadi va quyidagi omillar bilan belgilanadi:

2 Kompaniyalar yillik hisobotlari va xalqaro energetika statistik ma’lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

- kapital strukturasining optimal nisbatini saqlash;
- investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish;
- energiya bozoridagi narx risklarini boshqarish;
- raqamli moliyaviy boshqaruv texnologiyalarini joriy etish.

Shu bilan birga, global energetika bozorida yuz berayotgan transformatsiya jarayonlari neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini yanada takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Xususan, energiya transformatsiyasi, ekologik talablarning kuchayishi hamda energiya samaradorligini oshirishga qaratilgan siyosat energetika kompaniyalarining moliyaviy boshqaruv tizimiga yangi yondashuvlarni joriy etishni talab etmoqda.

Natijada jahon neft-gaz kompaniyalarining tajribasi shuni ko‘rsatadiki, samarali moliyaviy strategiya kompaniyaning moliyaviy barqarorligini ta’minlash bilan birga global energetika bozoridagi raqobatbardoshligini ham oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini tahlil qilish natijalari shuni ko‘rsatdiki, global energetika sektorida faoliyat yurituvchi yirik kompaniyalar moliyaviy barqarorlikni ta’minlash uchun kapital boshqaruvi, investitsiya siyosati hamda moliyaviy risklarni boshqarish mexanizmlarini kompleks tarzda amalga oshirmoqda. Energiya resurslari bozoridagi yuqori darajadagi o‘zgaruvchanlik, geosiyosiy omillar hamda energiya transformatsiyasi jarayonlari neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini doimiy ravishda takomillashtirishni talab etmoqda. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi ilmiy xulosalar shakllantirildi.

Birinchidan, jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy barqarorligi ko‘p jihatdan kapital strukturasining optimal nisbatini ta’minlashga bog‘liq. Tahlil natijalariga ko‘ra, yetakchi energetika kompaniyalarida qarz kapitali va o‘z mablag‘lari o‘rtasidagi muvozanatni saqlash moliyaviy risklarni kamaytirish hamda kompaniyaning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta’minlashda muhim omil hisoblanadi.

Ikkinchidan, global energetika kompaniyalarining moliyaviy strategiyasida investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish muhim ahamiyat kasb etadi. So‘nggi yillarda neft-gaz kompaniyalari an’anaviy neft qazib olish loyihalari bilan bir qatorda gaz infratuzilmasi, LNG loyihalari hamda qayta tiklanuvchi energiya sohalariga investitsiyalarni oshirmoqda. Bu esa kompaniyalarning uzoq muddatli moliyaviy barqarorligini ta’minlashga xizmat qilmoqda.

Uchinchidan, jahon energetika bozorida narxlarning keskin o‘zgaruvchanligi neft-gaz kompaniyalarida moliyaviy risklarni boshqarish tizimining samarali tashkil etilishini talab etadi. Yirik energetika kompaniyalari energiya narxlari bilan bog‘liq risklarni kamaytirish maqsadida moliyaviy derivativlar, hedging instrumentlari hamda sug‘urta mexanizmlaridan keng foydalanmoqda.

To‘rtinchidan, energetika kompaniyalarining moliyaviy boshqaruv tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish moliyaviy strategiyaning samaradorligini oshirishda muhim rol o‘ynamoqda. Raqamli moliyaviy boshqaruv tizimlari, sun’iy intellekt hamda katta ma’lumotlar texnologiyalari kompaniyalarga moliyaviy qarorlarni tezkor va samarali qabul qilish imkonini bermoqda.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quyidagi amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Energetika kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini oshirish maqsadida kapital strukturasini optimallashtirishga qaratilgan strategik moliyaviy boshqaruv modelini ishlab chiqish maqsadga muvofiq.

Neft-gaz kompaniyalarida investitsiya siyosatini diversifikatsiya qilish orqali gaz infratuzilmasi, LNG texnologiyalari hamda qayta tiklanuvchi energiya loyihalariga investitsiyalar ulushini oshirish zarur.

Energiya resurslari narxlarining o‘zgaruvchanligi bilan bog‘liq moliyaviy risklarni kamaytirish maqsadida hedging instrumentlari va moliyaviy derivativlardan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish lozim.

Energetika kompaniyalarining moliyaviy boshqaruv tizimida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali moliyaviy monitoring va risklarni prognozlash tizimini rivojlantirish maqsadga muvofiq.

Energetika kompaniyalarida moliyaviy strategiyalarni ishlab chiqishda global energetika bozoridagi tendensiyalar hamda energiya transformatsiyasi jarayonlarini hisobga olgan holda uzoq muddatli moliyaviy rejalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish zarur.

Umuman olganda, jahon neft-gaz kompaniyalarining moliyaviy strategiyalarini o‘rganish energetika sektorida faoliyat yurituvchi korxonalarning moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega hisoblanadi. Mazkur tadqiqot natijalari energetika kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta’minlashga qaratilgan samarali boshqaruv mexanizmlarini ishlab chiqishda foydalanilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Damodaran A. Corporate Finance: Theory and Practice. – New York: Wiley, 2018.
2. International Energy Agency. World Energy Outlook 2023. – Paris: IEA

3. BP. Statistical Review of World Energy. – London, 2022
4. Borio C. The Financial Cycle and Macroeconomics. BIS Working Papers, 2014.
5. Hartley P., Medlock K. The Economics of the Global Oil and Gas Industry. – Routledge, 2019.
6. IRENA. World Energy Transitions Outlook. – Abu Dhabi, 2022.
7. World Bank. Global Energy Sector Report. – Washington DC, 2021.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07
https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal
t.me/yait_2100